

SEMNE DE VIAȚĂ

D'ALE CARNAVALULUI de I.L. Caragiale ● Data reprezentăției: 25 iunie 1997 ● Regia și decorul: Laurian Oniga ● Costumele: Mihaela Dinu-Pițigoi ● Distribuția: Mihai Arsene (Nae Girimea), Vasile Pieca (Iancu Pampon), Mihai Nistor (Mache Razachescu), Dan Ivăneșei (Un catindat), Ștefan Lupu (lordache), Petre Dumitrescu (Un ipistat), Ioana Chiriță (Didina Mazu), Luminița Borta (Mița Baston).

Printre teatrele din țară care, de-o lungă bucată de vreme, încetaseră să mai dea semne de viață s-a aflat, până nu demult, și Teatrul „A. Davila” din Pitești. Câteva premiere vor fi fost, desigur, în fiecare stagiune, dar simpla lor consemnare, fie și în revista de specialitate, nu înseamnă mare lucru, dacă ele însele nu înseamnă mai nimic. Un teatru intrat în letargie și anonim e greu să-și revină altfel decât printr-o puternică infuzie de tinerețe, determinată îndeobște de prezența unui animator, fie el director de teatru sau regizor împătimit de continua căutare a mijloacelor de expresie teatrală. Din ultima categorie face parte, cu siguranță, și Laurian Oniga, el însuși prea absorbit de politică, în ultima vreme, pentru a mai fi dat spectacole relevante.

Reîntoarcerea la teatru nu se dovedește însă mai puțin dificilă, în ciuda tinereții echipei care-l urmează și a încrederii pe care se simte că această echipă o are în mentorul ei. **D'ale carnavalului** de I.L. Caragiale e o piatră de încercare ce se dovedește finalmente prea grea, declarata dorință a regizorului de

readucere a **personajului** pe scenă eșuând într-o contorsionată metaforizare de planuri, oglinda și masca devenind, paradoxal, mai importante decât „realitatea” personajului, supusă unei schematizări excesive. Uitănd parcă de unde a plecat și ce și-a dorit de fapt, regizorul se complăce apoi într-o sarabandă de gaguri de mare inventivitate comică, pe care nu poți să nu le apreciezi ca atare, aplaudându-le chiar, pentru a constata însă imediat că „bulgărele de zăpadă”, în neostoita-i rostogolire, nu face decât să se îndepărteze de esența personajelor. Nu puține vor fi totuși soluțiile scenice reușite, dar ele nu dau coerență și consistență întregului, minat de amintita metaforizare, urmărită cu atâta insistență, încât nu mai contează că aproape jumătate din spectacol actorii nu se văd, iar în cealaltă aproape jumătate nu se înțelege ce spun, nu atât din cauza lor, cât a amplasării lor pe scenă.

Altfel, sunt sesizabile calitățile comice din evoluția lui Ștefan Lupu (lordache), Vasile Pieca (Pampon) și Mihai Nistor (Mache Razachescu), nefiind lipsite de interes nici strădaniile lui Dan Ivăneșei (Catindatul) și Mihai Arsene (Nae Girimea). Au ceva haz, dar nu și consistență, Luminița Borta (Mița Baston) și Ioana Chiriță (Didina Mazu).

Revirimentul încă nu s-a produs. Dar ceva-ceva parcă a început să se întâmple în acest teatru, o dată cu venirea lui Laurian Oniga și cu acest neliniștitor **D'ale carnavalului** care ar vrea să afle, vorba unui regretat actor român, „ce se află sub coaja lucrurilor”.

VICTOR PARHON

CAZUL PARTICULAR

CAZUL GAVRILESCU, adaptare de Gelu Colceag după „La țigănci” de Mircea Eliade ● **TEATRUL „NOTTARA”** ● Data reprezentăției: 10 mai 1997 ● Regia: Gelu Colceag ● Scenografia: Liliana Cenean ● Coregrafia: Roxana Colceag ● Interpretează: Tania Filip, Adrian Titieni, Alexandru Bindea, Emilia Dobrin, Roxana Colceag, Sorin Cociș, Daniela Minoiu, Marius Florea.

Înainte de a vedea spectacolul, am fost surprins de titlul ales de Gelu Colceag pentru adaptarea scenică a arhicunoscutei nuvele „La țigănci” de Mircea Eliade. **Cazul Gavrilescu** sună cam *terre à terre* și aduce aminte de dramaturgia originală a anilor '50-'60, când alternau premierele Sidoniei Drăgușanu cu cele ale Eugeniei Busuioceanu, Paul Everac făcând în context figură de nonconformist sofisticat. Titlul lui Eliade trimite către un vag **alt-undeva**, cel al lui Colceag, către o localizare precisă. Spectacolul m-a lămurit însă pe deplin. S-a dorit o ancorare a mesajului abstract în determinațiile contingentului, o articulare a generalului pe osatura cazului particular. Ca urmare, concepția spectacolului este orientată mai mult înspre individualizarea personajelor decât a ideilor. Se preferă exprimarea sinceră și, ca să zic așa, vibrantă a trăirilor sentimentale, redării acelei ameteți existențiale declanșate, în textul-sursă, de transgresarea porților percepției. Ceea ce la Eliade era o experiență umană limită devine la Colceag o dramă burgheză a ratării. Din aerul metafizic al nuvelei rămâne în piesă parfum de romanț.

Ce-i drept, farmecul acestei nuvele vine tocmai din balansul subtil între abstractul metafizic și localizarea concretă într-un București al mirosurilor picante și al zădufului estival. Poate nicăieri, nici chiar în „Strada Mântuleasa”, nu este Eliade mai artist ca aici. Scriitura este carnală, savuroasă, spre deosebire de atâtea alte lucrări ale sale, scrise parcă în limba uscată și incoloră a ziarelor românești apărute în străinătate. Prin urmare, este firesc ca dimensiunea realist-emoțională să nu fie eludată în spectacol; regretabilă este doar cantonarea în această unică dimensiune.

Ceea ce vedem este drama unui individ, Gavrilescu, care are revelația ratării sale artistice și erotice (evident, sinonime) din cauza lașității. Nu a avut curajul să-și trăiască marea

© Dan Ivăneșei, Vasile Pieca și Mihai Nistor în **D'ale carnavalului** de I. L. Caragiale la Pitești (regia: Laurian Oniga)

dragoste, a acceptat soluții oferite de-a gata, a renunțat la Hildegard pentru Elsa. Vizita la țigănci îl scoate din temporalitate nu pentru a-i revela un alt plan existențial, ci doar pentru a-i reîmprospăta amintirile din tinerețe. O nuvelă de Turgheniev, „Apele primăverii“, foarte citită odinioară (Ibrăileanu o admira mult), povestește regretele unui cincagenar, Sanin, care a renunțat la marea dragoste pentru o legătură întîmplătoare. Spectacolul se putea tot atât de bine numi „Cazul Sanin“.

Regizorul construiește montarea pe tema „visuri neîmplinite“. Un voal delimitează spațiul de joc din fundalul unde, sub un ecleraj tamisat, Hildegard cântă la pian, evident, Chopin. Mediul cotidian bucureștean este bine redat, cu economie de mijloace. Mima suplinește fericit decorul în sugerarea drumului cu tramvaiul și a căutării locuinței. Ambianța de la țigănci are multe elemente reușite: jocul măștilor este inspirat, momentul inițial al apariției celor trei femei surprinde prin stridența bine controlată. Din păcate, coregrafia revine repede la soluțiile verificate, cum ar fi agitatea pe scenă a tot felul de voaluri. Spectacolul este ritmat, strâns, are coerență, dar aceste calități rezultă tocmai din reducția severă la dimensiunea naivă și sentimentală. Uneori avem de ales între un demers neîmplinit dar ambițios, cum a fost propunerea pe aceeași temă a lui Alexander Hausvater (în adaptarea lui Cristian Popescu), și o viziune precum cea de față: cinstită, corectă, modestă.

Actorii au înțeles ce li s-a cerut și au jucat ca atare. Adrian Titieni a fost acel Gavrilescu nostalgic, mediocru, înfrânt, care are într-un târziu revelația lașității lui fundamentale. Tania Filip a fost o Hildegard decorativă, în stil Alexanderplatz, personajul ei oscilând între mitica Brunhilde și contemporana noastră Gerda Barbilian. Alexandru Bindea a avut o reală înfiorare metafizică în interpretarea paznicului țigăncilor. Roxana Colceag, Emilia Dobrin și Daniela Minoiu au știut să danseze rămânând actrițe, iar Sorin Cociș și Marius Florea au dat o culoare vie personajelor interpretate.

În ansamblu, spectacolul place prin coerență și intensitatea emoțională. Cât despre cei ce regretă simplificarea mesajului și reducția sentimentală, ei se pot adapta fără probleme prea mari. Vorba lui Gavrilescu: „Când este omul cult, le suportă mai ușor pe toate“.

ADRIAN MIHALACHE

Alexandru Bindea și Adrian Titieni în Cazul Gavrilescu după Mircea Eliade la „Nottara“ (regia: Gelu Colceag)

ÎNTOARCEREA LEGENDELOR

Pentru mine, „epoca de aur“ a regiei românești, anii '60-'70, înseamnă nu o realitate trăită, ci una, aproape mitică, alcătuită din amintiri (depănate de alții) despre marile spectacole de atunci. Când am intrat în contact (conștient) cu teatrul, nume precum David Esrig, Vlad Mugur, Radu Penciulescu, Lucian Pintilie trecuseră deja în legendă – o legendă ce nu avea dreptul a fi scrisă –, căci ele străluceau, ori se stingeau discret și dezamăgit, pe alte meleaguri. În urma lor rămăseseră, pentru mine, doar niște titluri de spectacole, spectacole pe care încercam să le reconstitui din povestiri, cronici, fotografii. Dar ce reprezintă toate astea în raport cu spectacolul? Mai puțin decât o bună reproducere în raport cu tabloul...

Din fericire, unele dintre aceste nume au reapărut, după '89, în luminile rampei naționale, aducând cu ele, parcă, și ceva din aerul, din energia creatoare, din **stilul** anilor de aur ai regiei românești de odinioară. Am avut această senzație – o presimțire, mai degrabă – văzând, acum câțiva vreme, **Mincinosul** lui Vlad Mugur la Odeon. Și mi-au dat-o iarăși, întărind-o și precizând-o, cele două spectacole create de regizor cu

trupa Teatrului Maghiar de Stat din Cluj – **Doi gemeni venețieni și Scaunele** –, sosite la București, în luna mai, într-un turneu aproape clandestin. Am descoperit în aceste spectacole nu numai o manieră de lucru cu actorii care evidențiază ansamblul, privilegiind, totodată, fiecăruia interpret în parte, nu numai o limpezime de cristal a „lecturii“ regizorale ce se supunea textului impunându-și, totodată, originalitatea, nu numai o extraordinară plasticitate a imaginii scenice, deloc dăunătoare – dimpotrivă! – gândului conținut și exprimat de cuvânt, ci și, mult mai greu descriabile, o eleganță luminoasă a întregului, o rigoare inflexibilă și totuși tandră pusă în detalii, o plinătate a simțirii în care, cum spune Baudelaire, „les parfums, les couleurs et les sons se répondent“. Am descoperit, cu alte cuvinte, cum arată, fără pompă și emfază, un spectacol foarte bun al unui regizor foarte bun. O descoperire la care ar fi trebuit să ia parte cât mai mulți oameni – spectatori, critici, regizori, actori. Căci, pentru cei ce au lipsit, aceste spectacole vor rămâne doar niște titluri despre care povestirile, fotografiile, cronicile nu vor spune decât prea puțin...

